

Matias Røjle Bruun

BOGANMELDELSE

Transnational organiseret kriminalitet: Teori, begreber og udvalgte former

DJØF forlag, 2023
ISBN 9788757451986.

I nordiske medier leser og hører vi stadig om organiserte kriminelle gjenger i Sverige som utgjør store problemer for både medborgere og staten. Gjengene flytter sin aktivitet i økende grad over grensene til de nordiske naboland, med skyting, bombeangrep, narkotikakriminalitet og vold i kjølvannet. Gjengene utgjør mer og mindre fast organiserte nettverk, som beveger folk og kriminell aktivitet og utkomme over landegrenser. Dette er i kjernen av transnasjonal organisert kriminalitet (TOK), og tematikken er høyaktuell over hele verden, både på lavt nivå, med aktører og mobil kriminalitet med mindre inngripende kriminalitet, og på høyt nivå, der statsstrukturer i seg selv kan trues av kriminelle nettverk.

Matias Røjle Bruuns bok er en ambisiøs og relevant bok i dette feltet. Bokens ambisjon er å «give læseren et teoretisk fundament for at forstå og bibringe et praktisk indblik i utdvalgte deler» av kriminalitetsformen som gjerne kategoriseres som nettopp transnasjonal organisert kriminalitet (s. 9). Altså: Hva er transnasjonal organisert kriminalitet, både rettslig sett og i den praktiske virkelighet, og hvilke virkemidler foreligger for å bekjempe slik kriminalitet? Boken er den første av sitt slag på dansk. Kombinasjonen av det teoretiske og empiriske perspektivet er også sjelden i internasjonal sammenheng. Røjle Bruun har gjort et stort og viktig arbeid ved dette bokprosjektet..

Boken er delt opp i to deler. Den første har et teoretisk perspektiv, hvor forfatteren med et «strafferetligt utgangspunkt og inspiration fra rettsvidenskapelig metode» forsøker å analysere begrepet TOK, samt å behandle «utvalgte emner relatert hertil» (s. 13). Den andre delen har et praktisk perspektiv, hvor forfatteren gir innblikk i metoder, virkemidler og operasjonsmodus kriminelle aktører og nettverk benytter seg av, inkludert rikelig med «sagssamling»/eksempler. Del 1 (s. 11-176) behandler transnasjonal organisert kriminalitet generelt, mens del 2 (s. 177-296) i noen grad er generelt orientert, men også går særlig i dybden på internasjonal kriminalitet knyttet til narkotika, våpenhandel og hvitvask.

Transnasjonal eller grenseoverskridende organisert kriminalitet er et samlebegrep som dekker en lang rekke forskjellige ulovlige aktiviteter. Begrepet brukes både i juridisk sammenheng, i straffesaksarbeid, og i

BOGANMELDELSE

samfunnsvitenskapelig sammenheng, for eksempel ved tale om forebyggende arbeid. Etter innledningen går forfatteren grundig til verks i definisjonen av hva transnasjonal organisert kriminalitet er ved å ta for seg de tre ulike elementene i lovbruddskategorien. Først det grenseoverskridende elementet (s. 18-20), deretter hva som ligger i kravet om ulovlige organiserte handlinger (s. 21-43), og til sist kriminalitetskravet (s. 55-80). Inndelingen er ryddig, og det ligger omfattende utredning til grunn for fremstillingen og diskusjonen innad i de tre elementene.

Leseren får innblikk i relevant internasjonal regulering for de forskjellige elementene, fra utvalgte jurisdiksjoner, og fra dansk lovgivning. Forfatteren går detaljert til verks, og diskuterer og til dels kritiserer underveis hvordan kriteriene forstås eller er bygget opp. For eksempel problematiserer han hvordan innholdet i kriteriet om «organisert» omfatter at flere aktører er involvert i lovbruddet på en eller annen måte. Kravet innebærer i praksis at like komplekse forbrytelser får lavere straff, simpelthen fordi de ikke rammes av strafferammeforhøyelsen ved TOK-lovbrudd. Dette er en kritikk som kan gjelde flere typer lovbrudd. Og på et nivå kan *Transnational organisert kriminalitet* leses som en strafferettslig analyse med nedslagsfelt også for dem som er interesserte i strafferettslig teori mer generelt.

Det er åpenbart at Røjle Bruun har imponerende oversikt over utvalgt lovgivning og til dels rettspraksis i mange land. Her er det likevel en innvending. For meg fremstår det som at forfatteren forholder seg noe fritt, på flere måter. Han er helt klar på at boken skal leses med eksplisitte forbehold, for eksempel til metode. I tillegg til rettsvitenskapelig metode, trekker forfatteren som nevnt på samfunnsvitenskapelig metode i fremstillingen. Forfatteren skriver at han bruker både folkerettslige og nasjonale rettskilder, samt rettspraksis fra tilsynelatende ganske tilfeldig valgte land rundt om i verden (s. 13). Analysen er rettslig komparativ, og er samtidig det forfatteren kaller «teoretisk fri» i forhold til hvordan noen enkelt jurisdiksjon definerer TOK-begrepet. Slik Røjle Bruun formulerer det, har boken et rettsvitenskapelig «inspirert» formål som er å beskrive de teoretiske prinsippene som generelt karakteriserer både rettslig regulering og definisjon av TOK. Beskrivelsen skal basert på disse prinsippene kunne kritisk forholde seg til hvilken adferd som defineres som en TOK-forbrytelse teoretisk sett.

Tverrfaglige fremstillinger av komplekse fenomen som TOK, er verdifulle. Det er kanskje også helt nødvendig for å analysere slike fenomen. Det er også en klar styrke ved boken at den har eksempler og kilder fra svært mange, ulike jurisdiksjoner over hele verden. Det er rett og slett virkelig interessant å se de store og små nyansene i hvordan kriminaliserte adferdsformer formuleres (i dansk eller engelsk oversettelse). Samtidig er det en utfordring ved bokarbeidet at det er såpass metodisk ullent. Jeg er usikker på om forfatteren ikke vil eller kan binde seg eller være tydeligere i den underliggende metoden for, og dermed resultatet av arbeidet. Jeg skulle ønske at jeg hadde fått dette

BOGANMELDELSE

arbeidet til bedømmelse for en doktorgrad, og så kunne diskutere disse elementene med forfatteren til disputas. Men det er ikke et doktorgradsarbeid. Og det er litt synd. Både fordi det er et meget omfattende, komplekst og akademisk rikt arbeid. Men også fordi arbeidet hadde hatt godt av å underlegges hardere akademisk redigering og kritikk underveis – tror jeg. Det burde ha vært en tydeligere begrunnelse for utvelgesprosessen bak de landene som er brukt som eksempler for komparativt analysematerial. Boken har en god innledning (s. 9, 11-14), men kunne med fordel hatt inkludert et mer spesifikt metodekapittel. Innledningen inkludert forord gir for lite grunnlag for leseren til å kunne vurdere for eksempel legitimiteten av utvalget land, og dermed av de normative vurderingene forfatteren forbilledlig foretar underveis i boken. Dette er heller ikke avhjulpet ved innledninger til eller oppsummeringer av de ulike delene eller kapitlene i boken. Det skurrer nesten helt innledningsvis for min del: Vi kan gjerne være enige i de tre generelle teoretiske kriteriene for når et lovbrudd skal anses for TOK, men grunnlaget for kriteriene fremstår noe uklare for meg. Når forfatteren bruker ord som at kriteriene «ofte», «gjerne», eller i «ganske mange og forskjellige» blir brukt i mange jurisdiksjoner eller fremstillinger, blir jeg sittende og ønske meg tydeligere henvisninger enten i tekst eller fotnote til hvor og av hvem. Det er åpenbart at forfatteren er svært kunnskapsrik på feltet, og ved boken gir et sjeldent stort overblikk. Det kan hende at slike fremstillinger er sjeldne nettopp fordi det da er vanskelig å vite om man har med det relevante fra alle de inkluderte jurisdiksjoner en bruker eksempler fra (som forfatteren heller ikke pretenderer å uttømme). Det har en verdi med stort overblikk, men altså også sine ulemper, etter mitt syn.

Mine innvendinger til tross: *Transnational organisert kriminalitet* er en stor prestasjon, og en viktig bok innenfor feltet. Måten Røjle Bruun har gjennomgått og analysert en lovbruddskategori som ikke bare er kompleks rettslig sett, men også som samfunnsmessig fenomen, er en bragd. Boken blir langt rikere som arbeidsverktøy på bakgrunn av at den teoretiske analysen er supplert både med dypdykk i enkelte kriminalitetstyper innenfor kategorien, og de mulige politimessige/straffeprosessuelle verktøy tilgjengelig for bekjempelsen.

Synnøve Ugelvik, Professor, Universitetet i Oslo